

Havforskningsinstituttet
Att:
Postboks 1870 Nordnes
5817 BERGEN

Havforskningsinstituttet - svar på søknad om dispensasjon fra forskrift om akvakultur til andre arter enn laks, ørret og regnbueørret § 4

Fiskeridirektoratet viser til søknad fra Havforskningsinstituttet mottatt den 17. januar 2023. Søknaden gjelder dispensasjon fra forskrift om akvakultur til andre arter enn laks, ørret og regnbueørret § 4.

Søknaden

Havforskningsinstituttet avdeling Matredal ønsker å gjøre kontrollerte forsøk med pukkellaks, og søker derfor om dispensasjon fra forskrift om akvakultur til andre arter enn laks, ørret og regnbueørret § 4.

Havforskningsinstituttet viser til at pukkellaks er en fremmed art som har invadert norskekysten, med særlig eskalering de senere årene. Videre opplyser de i søknaden at studier på pukkellaks viser at den er mer resistent mot lakselus enn atlantisk laks. Biologien til arten er også ellers vesentlig ulik atlantisk laks. Dette gjelder blant gytetidspunkt, gytestrategi og krav til temperatur og salinitet. Havforskningsinstituttet viser til at det derfor er stor usikkerhet knyttet til hvordan arten påvirker norsk laksefisk, samt den generelle økologien i fjorder og elver. Ifølge søknaden var det et betydelig innsig av pukkellaks i 2021, og antallet pukkellaks forventes å bli enda høyere i 2023. For å forstå pukkellaksens påvirkning på norsk natur oppgir Havforskningsinstituttet at det vil være et stort behov for forskning både i naturen og under kontrollerte betingelser.

Havforskningsinstituttet ønsker å bruke sin kompetanse til å forske på pukkellaksen under kontrollerte betingelser. De vil derfor oppdrette en egen avlslinje for å ha kontinuerlig tilgang på forsøksmateriale med kjent bakgrunn. Søknaden om dispensasjon gjelder alle livsstadier av pukkellaks. Dette vil muliggjøre forskning innen genetikk, lakselus, smittsomme sykdommer og interaksjonsstudier. Havforskningsinstituttet ønsker å lære mer om biologien til pukkellaksen for å bidra i kampen for å utrydde pukkellaksen, samt for eventuelt å kunne utnytte arten som en ressurs. Videre ønsker Havforskningsinstituttet avdeling Bergen å benytte sin godkjente smittelab for å se på risikoen for overføring av smittsomme sykdommer mellom pukkellaks og

atlantisk laks. Tilgang på pukkellaks er derfor vesentlig, og vil sikres fra Havforskningsinstituttet avdeling Matredal.

Havforskningsinstituttet viser til at et av deres samfunnsoppdrag er å gi faglige råd til sektormyndighetene. De mener derfor det er viktig at det gis dispensasjon. Videre viser de til at de har høy faglig kompetanse og god bygningsteknisk standard. De mener derfor de har alle forutsetninger for forsvarlig forvaltning av dispensasjonen.

Søknaden begrenser seg til lokaliteten 10156 Matredal, og medfører ikke endringer i bygningsmasse eller vanninntak. Havforskningsinstituttet viser også til vedlagt risikovurdering.

Fiskeridirektoratets vurdering

Havforskningsinstituttet søker om dispensasjon til akvakultur av pukkellaks på lokalitet 10156 Matredal, jf. forskrift om tillatelse til akvakultur av andre arter enn laks, ørret og regnbueørret § 4 jf. § 21.

Det følger av forskrift om tillatelse til akvakultur til andre arter enn laks, ørret og regnbueørret § 4 første ledd andre punktum at det *«kan ikke gis tillatelse til akvakultur av arter som ikke forekommer eller tidligere har forekommet naturlig i området»*.

Pukkellaksen er regnet som en invaderende fremmedart. På Artsdatabanken sine nettsider står det oppsummert: *«Pukkellaksen er nå i en etableringsfase i Øst-Finnmark med påvist naturlig rekruttering i flere elver. Pukkellaksen er også i sterk ekspansjon i andre fylker, da den pr. 29 september 2017 ble fanget i over 230 vassdrag langs hele norskekysten. Deres invasjonspotensial er stort og det er fare for videre ekspansjon. Det gjenstår å se om den store invasjonen av pukkellaks 2017 vil vedvare, eller om den skyldtes en uvanlig høy sjøoverlevelse av denne årsklassen. Pukkellaksen har, basert på data 2017, et stort invasjonspotensial, samtidig som den økologiske effekten ikke synes å være liten. Det er veldig lite kunnskap om økologiske effekter, og usikkerheten omkring dette er derfor stor. Pukkellaks havner i kategorien høy risiko»*.¹

Fiskeridirektoratet legger til grunn at pukkellaksen er en fremmed art som ikke er naturlig forekommende i Matre, og at det etter forskriftens § 4 første ledd ikke kan gis tillatelse til akvakultur til pukkellaks i Matre.

Det følger imidlertid av forskriften § 21 at Fiskeridirektoratet i *«særlige tilfeller»* kan dispensere fra bestemmelsen. Ordlyden tilsier at det stilles strenge krav for å innvilge dispensasjon fra forskriften.

Som nevnt over tilsier ordlyden i § 21 at det er høy terskel for å gi dispensasjon fra forskriften. Fiskeridirektoratet viser også til formålet med forbudet i forskriften § 4 første ledd andre punktum, som ifølge merknadene til forskriften² er å hindre at det etableres akvakulturaktivitet som forringer naturmangfoldet. Fiskeridirektoratet viser videre til at introduksjon av fremmede skadelige arter er regnet som en av de største truslene mot verdens biologiske mangfold, og at introduksjon og spredning av fremmede arter i Norge en alvorlig og økende trussel mot bevaring av biologisk mangfold og økosystemfunksjoner. Dette tilsier også høy terskel for å fravike forbudet i forskriften § 4 første ledd andre punktum.

Havforskningsinstituttet sitt samfunnsoppdrag er å utvikle det vitenskapelige grunnlaget for bærekraftig forvaltning av ressursene og miljøet i de marine økosystemene i Norge. Dette

¹ <https://artsdatabanken.no/fremmedarter/2018/N/29>

² [Merknader til forskrift om tillatelse til akvakultur av andre arter enn laks, ørret og regnbueørret \(fiskeridir.no\)](#)

innebærer behov for tillatelser til å holde dyr som er viktige både i kommersiell høstbar sammenheng og dyr som inngår i de forskjellige økosystemene som det til enhver tid drives forskning på.

Som Havforskningsinstituttet selv påpeker i sin søknad er innsig av pukkellaks et økende problem i Norge, og Fiskeridirektoratet støtter Havforskningsinstituttet sin vurdering av at det er viktig å få mer kunnskap om artens genetikk og biologi m.v. for å kunne bidra med tiltak for å bekjempe spredning av arten. Fiskeridirektoratet vurderer at det er av stor betydning å få mer kunnskap om arten, særlig med tanke på de mulig negative miljøkonsekvensene som følger med spredning av arten.

Fiskeridirektoratet vurderer at det i denne saken foreligger et «særlig tilfelle» jf. forskrift om akvakultur til andre arter § 21.

Havforskningsinstituttet har også søkt om dispensasjon fra forbudet mot å drive akvakultur på både tidlige og senere livsstadier på samme tillatelse, jf. forskrift om tillatelse til akvakultur av andre arter enn laks, ørret og regnbueørret § 4 bokstav c.

Fiskeridirektoratet må også vurdere om det foreligger «et særlig tilfelle» som kan begrunne en dispensasjon i dette tilfellet.

Havforskningsinstituttet skal ikke drive kommersiell produksjon av pukkellaks, men oppbevare de ulike livsstadier i adskilte kar på land. Havforskningsinstituttet vil, ved å få innvilget dispensasjon til å drive akvakultur på hele livsløpet til pukkellaksen, få mulighet til å gjøre forsøk på de ulike utviklingsstadiene til arten. Fiskeridirektoratet vurderer at dette vil føre til økt kunnskapsnivå om arten.

Fiskeridirektoratet har på bakgrunn av dette kommet til at det foreligger «et særlig tilfelle» som kan begrunne en dispensasjon fra forskrift om tillatelse til akvakultur av andre arter enn laks, ørret og regnbueørret § 4 andre ledd bokstav c. Dispensasjonen gjelder for hele livsløpet.

Det omsøkte tiltaket må imidlertid også vurderes opp mot miljønormen i akvakulturloven § 10. Bestemmelsen slår fast at «(a)kvakultur skal etableres, drives og avvikles på en miljømessig forsvarlig måte».

I Ot. prp. nr 61 Om lov om akvakultur (s. 64) står det at: «Med miljømessig forsvarlig menes at driften skal være forsvarlig både i forhold til forurensing og økologiske effekter, herunder biologisk mangfold.[...]

Akvakultur vil etter sin art ha innvirkning på miljøet. Tillatelse til akvakultur innebærer at myndighetene aksepterer en viss påvirkning på det omkringliggende miljø.

Kravet til forsvarlighet setter grensen for akseptert påvirkning ved skadelige konsekvenser. Sannsynligheten for at skade kan oppstå og størrelsen på eventuell skade må vurderes. [...] Vurderingen vil bero på et bredt faglig skjønn som omfatter blant annet kunnskap om arten og det lokale økosystem. Vurderingen skal også omfatte en avveining mellom hensynet til næringsutvikling og andre samfunnshensyn».

Fiskeridirektoratet legger til grunn prinsippene i Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) §§ 8 til 12 som retningslinjer for disse vurderingene.

Pukkellaksen er en fremmed art som er vurdert av Artsdatabanken til å ha høy risiko, i form av stort invasjonspotensiale og liten økologisk effekt. Havforskningsinstituttet opplyser at

pukkellaksen skal holdes i kar på land ved Havforskningsinstituttet sin forskningsstasjon i Matre. Av vedlagte risikoanalyse fremgår det blant annet at man skal ha sikring mot rømming for alle produksjonsstadier med dobbeltsikring, tilpassede silstørrelser og daglige sjekkpunkt.

Fiskeridirektoratet har etter dette kommet til at det risikoen for rømming fra anlegget er betydelig redusert gjennom risikoreduserende tiltak. Fiskeridirektoratet stiller, gjennom vilkår, høyere krav til risikoreduserende tiltak der hvor det økologiske skadepotensialet av den omsøkte arten er høyt.

Når det gjelder risiko for rømming legger Fiskeridirektoratet til grunn at Havforskningsinstituttet følger kravene i akvakulturdriftsforskriften § 37 om forbud mot rømming og krav til rømmingssikring. I tillegg til dette er alle som driver med produksjon av akvatiske organismer pålagt å ha et internkontrollsystem som skal fange opp farer og problemer, og på den måten fange opp risiko for blant annet rømming, jf. forskrift om internkontroll for å oppfylle akvakulturlovgivningen § 4, jf. § 5 andre ledd bokstav e.

Forutsatt at disse risikoreduserende tiltakene overholdes, vurderer Fiskeridirektoratet at det er lav sannsynlighet for spredning av patogen til villfisk. Videre vurderer vi at risikoen for negative økologiske konsekvenser av dispensasjonen er lav såfremt de risikoreduserende tiltakene overholdes. Fiskeridirektoratet vurderer at en dispensasjon i dette tilfellet ikke vil være i strid med prinsippene i naturmangfoldloven.

Fiskeridirektoratet har på bakgrunn av en helhetsvurdering av saken kommet til at det i denne saken foreligger «et særlig tilfelle», og på bakgrunn av det ovennevnte innvilger vi Havforskningsinstituttet dispensasjon fra forskrift om tillatelse til akvakultur av andre arter enn laks, ørret og regnbueørret § 4 første ledd andre punktum, samt fra krav i § 4 andre ledd bokstav c som sier at en tillatelse til akvakultur ikke kan omfatte både tidlige og senere livsstadier.

Fiskeridirektoratets vedtak

Fiskeridirektoratet gir Havforskningsinstituttet dispensasjon fra krav i forskrift om tillatelse til andre arter enn laks, ørret og regnbueørret § 4, første ledd andre punktum, og § 4 andre ledd, bokstav c. Dispensasjonen gjelder for hold av pukkellaks på lokalitet 10156 Matredal.

Det knyttes følgende vilkår til tillatelsen:

- Pukkellaksen skal holdes i anlegg hvor avløpsvannet kan behandles med klor eller andre godkjente desinfeksjonsmidler.
- Lokaliteten må ha et sikringssystem tilpasset risikoen for utslipp av patogen, fiskeegg, larver etc. avhengig av art, livssyklus og andre forhold som kan ha betydning for det biologiske mangfoldet.
- Tillatelsen må driftes i henhold til søknaden og det som er beskrevet i dette vedtaket. Herunder fremheves beskrevet rømmingssikring.

Videre saksgang

Merk at dette vedtaket kun innebærer en dispensasjon fra forskriftens forbud mot akvakultur av fremmede arter. For å kunne drive akvakultur med pukkellaks på lokaliteten må dere søke til Vestland fylkeskommune om tillatelse etter forskrift om akvakultur til andre arter enn laks, ørret og regnbueørret. Slik tillatelse forutsetter blant annet at Mattilsynet gir sin godkjenning etter dyrevelferdsloven og matloven.

Klagerett

Dette vedtaket kan påklages innen tre uker, jf. forvaltningsloven § 29.

Med hilsen

Anne Brønsten Osland
seksjonssjef

Lene Kristin Røyrane-Løtvedt
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten håndskreven underskrift.

Mottakerliste:
Havforskningsinstituttet

Postboks 1870
Nordnes

5817 BERGEN

